RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Rapportage Bestuurskracht Westervoort

Zaak- & documentnr.: Z/21/086861/201543494
Portefeuillehouder : A.J. van Hout

Opsteller : Griffie
Team : Gemeenteraad
Telefoonnr.

Samenvatting
In 2021 is de gemeente Westervoort onder preventief toezicht geplaatst door de provincie Gelderland. In het kader van dit toezicht is in maart 2021 een financieel herstelplan vastgesteld. Onderdeel van dat plan is ook een onderzoek door de gemeente naar de bestuurskracht en de vraag 'wat voor gemeente wil Westervoort in de toekomst zijn'.
Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau, BMC en betaald met een subsidie van de provincie.
Onderdeel van de afspraken met de provincie is dat op basis van de uitkomsten van het onderzoek het college een advies aan de raad voorbereidt met daarbij een beoordeling in hoeverre de voorstellen c.q. adviezen toekomstbestendigheid en robuustheid, i.c. een duurzame toekomstperspectief voor Westervoort kunnen bewerkstelligen.

Om dit advies voor te bereiden is een uitspraak van de gemeenteraad gewenst.

Beslispunten

1. De raad besluit kennis te nemen van het rapport 'Sterk Bestuur Westervoort 2022' inclusief de quick-scan over het Sociaal Domein en de analyse van de financiële positie.

2. De raad stelt vast dat met deze rapporten als resultaat van het onderzoek door BMC aan de onderzoeksopdracht is voldaan.

3. De Raad verzoekt het college schriftelijk te reflecteren op de inhoud van het rapport Quick Scan Sociaal Domein en de daarin opgenomen aanbevelingen. De Raad verzoekt het college daarbij tevens aan te geven of het college mogelijkheden ziet om de aanbevelingen te prioriteren en met een beargumenteerde en zo mogelijk met cijfers (euro's) onderbouwde prioriteitenlijst te komen.

4. De Raad verzoekt het college schriftelijk te reflecteren op de inhoud en conclusies van het Financieel rapport en daarbij af te geven of het college de inhoud en getrokken conclusies deelt en zo niet, gemotiveerd aan te geven welke kanttekeningen het college daarbij plaatst.

5. De Raad verzoekt het college in beeld te brengen wat er aan middelen benodigd is om de scenario's uit het rapport nader uit te werken en of daarvoor dekking kan worden gevonden, bij voorkeur binnen de begroting 2022.

Aanleiding
De gemeente Westervoort kampt al enkele jaren met forse tekorten op de exploitatie, die het gevolg zijn van alsmaar stijgende kosten ten aanzien van de onderdelen Wmo en Jeugd van het Sociaal Domein. Hierdoor is de vermogenspositie en daarmee het weerstandsvermogen van de gemeente dusdanig verminderd, dat de financiële positie van de gemeente zeer zwak is.
Vanaf 2021 staat de gemeente onder preventief toezicht van de provincie Gelderland. Dat preventief toezicht is overigens per 2022 weer opgeheven in verband met de sluitende begroting voor 2022.
Als onderdeel van het preventief toezicht van 2021 heeft de gemeente een herstelplan opgesteld. Op 23 maart 2021 heeft de raad ingestemd met dit herstelplan. Onderdeel van het herstelplan is ook de intentie van het bestuur van de gemeente Westervoort om verder te kijken dan alleen de bezuinigingen en het verbeteren van de financiële positie en ook onderzoek te doen naar de bestuurskracht van de gemeente.
Om de bestuurskracht in kaart te brengen en het toekomstperspectief te schetsen heeft de gemeente onderzoeksbureau BMC opdracht gegeven voor een onderzoek.

Daarvoor is de volgende vraagstelling geformuleerd:
1. Wat zijn de vereisten voor een toekomstbestendige organisatie en bestuur om het doel (minimaal het huidige dienstverleningsniveau en voorzieningenniveau voor de inwoners) te bereiken? En in hoeverre zijn we nu op de goede weg in het Sociaal Domein en wat is er eventueel nodig om verder te verbeteren danwel op de goede weg te komen (best practices)?
2. Wat zijn de noodzakelijke aanpassingen om aan deze (onder 1 bedoelde) vereisten te voldoen en wat zijn de consequenties daarvan voor inwoners, bestuur, organisatie en regionale participatie?
3. In hoeverre voldoen deze alternatieven aan genoemde vereisten en wat zijn dan de consequenties voor inwoners, bestuur en organisatie, inclusief de financiële consequenties daarvan?
Bij de beantwoording dient gekeken te worden naar de bestuurskracht, de kracht van de organisatie, de financiële situatie en mogelijke toekomstperspectieven (scenario's)

BMC heeft het onderzoek uitgevoerd in juni t/m december 2021 en in december de eindrapportage opgeleverd.
De hoofdconclusie van het rapport luidt te onderkennen dat zelfstandigheid op termijn niet haalbaar is.
In het rapport zijn vervolgens mogelijke scenario's genoemd die nader verkend en uitgewerkt moeten worden om de bestuurskracht voor Westervoort te versterken.

Planning
De periode tot de verkiezingen kan worden gebruikt om eerst vanuit het college een reflectie te verkrijgen op de aanbevelingen uit het rapport Sociaal Domein en het Financieel rapport. Tevens kan het college in die periode in beeld brengen welke middelen benodigd zijn om scenario's nader uit te werken en waar die middelen gevonden kunnen worden.
Het is dan aan nieuwe college en de nieuwe Raad de vervolgstappen te bepalen.

Beoogd effect
Kennis nemen van het BMC-rapport en afhechten van de onderzoeksopdracht jegens BMC. Eerste gedachtewisseling over de inhoud van het rapport en de deelrapporten en vervolgstappen uitzetten.

Argumenten
In een bestuurlijk overleg d.d. 4 december 2020 tussen provincie en Westervoort is de Raad door de provincie geadviseerd om bij het opstellen van het herstelplan zich verder op de

toekomst te oriënteren en zichzelf de vraag te stellen “Wat voor een gemeente Westervoort in de toekomst wil zijn?”.

De Raad en het college hebben dit advies ter harte hebben genomen en zijn zich ervan bewust dat Westervoort zich moet beraden op haar toekomst(bestendigheid) om deze vraag te kunnen beantwoorden.

T.a.v. de beslispunten:

Ad 1. Doordat de raad kennisneemt van het eindrapport met de twee deelrapportages is dit ook openbaar, waardoor alle inwoners van de inhoud kunnen kennis nemen.

Ad 2. Na het formuleren van de opdracht door de raad is aan drie bureaus gevraagd deze opdracht naar een onderzoeksopzet te vertalen. Uit deze drie bureaus is BMC gekozen met hun onderzoeksopdracht. Het is belangrijk vast te stellen dat het uiteindelijke uitgevoerde onderzoek aan de oorspronkelijke onderzoeksopzet voldoet, binnen redelijke grenzen. Vergelijking van de onderzoekopzet met het eindresultaat laat zien dat dit het geval is.

Ad 3. Voordat opvolging kan worden gegeven aan de aanbevelingen van de Quick-Scan Sociaal Domein dient het college daarop te reflecteren en zo mogelijk met een prioritering te komen.

Ad 4. Het is zaak op het Rapport over de financiën een schriftelijk reactie van het college te verkrijgen, zodat de conclusies ten aanzien van de financiële situatie daarmee ook vaststaan en als uitgangspunt kunnen dienen voor het vervolgtraject.

Ad 5 Het daadwerkelijk besluit over de conclusies uit het rapport en de verdere uitwerking wordt door de volgende raad genomen, nadat bij de verkiezingen een nieuw mandaat is opgehaald bij de inwoners van Westervoort.

Kanttekeningen

Ad 1. Het rapport heeft ook betrekking op de organisatie 1Stroom en indirect ook op de gemeente Duiven. Door openbaarmaking zullen deze organisaties ook iets van de bevindingen en conclusies kunnen vinden, wat vervolgens effect kan hebben op de vervolgstappen.

Ad 2 De beoogde onderzoeksopzet kon niet helemaal gevolgd worden door met name omstandigheden in relatie met corona. Zo lag het aantal deelnemers aan de interviews en groepsgesprekken (flink) lager dan beoogd. BMC geeft af dat dit geen nadere gevolgen heeft voor de getrokken conclusies.
De raad kan ervoor kiezen om in het vervolgtraject alsnog verder met inwoners over deze rapportage in gesprek te gaan.

Ad 3. Mogelijk zijn aanbevelingen inmiddels al in behandeling, of (nog) niet uitvoerbaar of worden deze niet door het college gedeeld.

Ad 4. Om het financieel rapport van BMC als uitgangspunt te kunnen gebruiken dient eerst een reflectie van het college plaats te vinden, waarmee de inhoud van het rapport als uitgangspunt kan worden vastgesteld.

Ad 5. De basisconclusie van BMC is onderkenning dat op den duur zelfstandigheid niet houdbaar is. Het is discutabel vlak voor de verkiezingen uitspraken te doen vanuit de zittende Raad.

Financiële paragraaf

De gemeente heeft voor het bestuurskracht onderzoek een beroep gedaan op de subsidieregeling ‘Vitaal Openbaar Bestuur’ van de provincie Gelderland. Het onderzoek om te komen tot een duurzaam toekomstperspectief is voor zover het kosten van externe inhuur

betreft, voor 80% door de provincie bekostigd, dit betreft conform offerte d.d. 2 juni 2021 van adviesbureau BMC maximaal 80% van € 67.240,- (ex btw), zijnde € 53.792,-

Wellicht is voor het vervolgonderzoek opnieuw budget nodig. Bij de voorbereiding voor een advies aan de raad over vervolgonderzoek moet blijken wat dat zou kosten en waar de dekking daarvoor gevonden kan worden. Bij de voorjaarsnota 2022 wordt daarover besloten.

Relatie met het herstelplan
Onderdeel van het herstelplan is ook de intentie van het bestuur van de gemeente Westervoort om verder te kijken dan alleen de bezuinigingen en het verbeteren van de financiële positie en ook de bestuurskracht van de gemeente te verbeteren. Dit onderzoek is in dat traject de eerste stap.

Participatie en communicatie
Het onderzoek van BMC omvatte onder andere een participatietraject met inwoners en ondernemers uit de gemeente.
Het eindrapport is voordat het openbaar is gemaakt eerst aan de gemeente Duiven en 1Stroom beschikbaar gesteld.
Naar aanleiding van de behandeling in de raadsvergadering kan een persbericht uitgaan.
In het verdere verloop van het proces kan de Raad invulling geven aan de vraag hoe de inwoners worden betrokken worden bij besluitvorming.

Intergemeentelijke samenwerking
Het onderzoek naar de bestuurskracht richt zich op de gemeente Westervoort en heeft niet direct te maken met de intergemeentelijke samenwerking. Echter de bestuurskracht van Westervoort is wel bepalend voor de rol die de gemeente in de regio kan spelen.

Duurzaamheid
Niet van toepassing in engere zin. In brede zin is een toekomstbestendig bestuur noodzakelijk voor de duurzame ontwikkeling van Westervoort.

Bijlagen
- Onderzoeksopzet van BMC
- Eindrapportage bestuurskracht
- Quick Scan sociaal domein
- Financiële analyse Big Tyre

Westervoort, 31 januari 2022

Klankbordgroep Sterk Bestuur,

drs. A.J.van Hout
burgemeester